

Program nauczania
Doradztwo zawodowe
Szkoła Podstawowa

Tytuł: *„Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII-VIII szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami”.*

Nazwa szkoły: *Szkoła Podstawowa nr 13 im. H. Wagnera w Będzinie*

Liczba godzin: *10 godzin w klasach VII i w klasach VIII*

Autorzy:

Alina Dziurkowska, Bożena Fronczek, Sebastian Glazinski, Edyta Kaczmarek, Aneta Karmowska, Renata Maciejczyk, Mariola Modelska, Halina Pasternacka, Anna Sowinska, Edyta Załoga

Wstęp

W procesie kształcenia są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki. Jednym z zadań szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników jest doradztwo zawodowe.

Skutecznie prowadzone zajęcia doradztwa edukacyjno - zawodowego motywują do nauki i mogą zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej ścieżki edukacji i kariery młodych ludzi. Doradztwo powinno być kształtowane w duchu postawy uczenia się przez całe życie i być wspierane przez rodziców, dyrektorów szkół, nauczycieli wszystkich przedmiotów i otoczenie społeczne oraz pracodawców. Działania w ramach doradztwa zawodowego powinny zagwarantować uczniom i ich rodzicom wszechstronne wsparcie w procesie decyzyjnym wyboru szkoły i kierunku kształcenia, jakie otrzymają w formie różnorodnych przedsięwzięć organizowanych w szkole na rzecz rozwoju zawodowego przez

całą kadrę pedagogiczną, w tym doradców zawodowych oraz udział uczniów w grupowych zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego zorganizowanych w formie obowiązkowych zajęć lekcyjnych.

W przypadku szkół podstawowych doradztwo skupia się w znacznej mierze na udzieleniu uczniom wsparcia w identyfikowaniu własnych zasobów ale nie może być pozbawione zagadnień związanych z rynkiem pracy i informacją o zawodach ponieważ dotyczy nie tylko uczniów, którzy będą kontynuować naukę w szkołach ogólnokształcących ale również tych, którzy wybiorą szkoły branżowe. W każdym wypadku powinien to być przemyślany i spójny proces, który prowadzi do wyboru dalszej ścieżki kształcenia a w perspektywie do trafnego wyboru drogi zawodowej w zgodzie z predyspozycjami uczniów. Równie istotne jest wspomaganie uczniów w nabywaniu i doskonaleniu kompetencji społecznych i emocjonalnych, które są istotne dla konstruktywnego funkcjonowania w społeczeństwie, w tym w środowisku pracy.

CELE GŁÓWNE DORADZTWA ZAWODOWEGO

- Przygotowanie uczniów do świadomego wyboru zawodu zgodnie z ich zainteresowaniami i możliwościami.
- Kształtowanie postawy przedsiębiorczości i aktywności wobec pracy (aktywizacja zawodowa).
- Rozbudzanie aspiracji zawodowych i motywowanie do działania.
- Kształtowanie umiejętności analizowania swoich cech osobowości w aspekcie wyboru zawodu.
- Dostarczanie informacji o zawodach, wymaganiach rynku pracy, o systemie szkolnictwa ponadpodstawowego.
- Kształtowanie umiejętności pracy w zespole, komunikatywności, zaangażowania.
- Kształtowanie szacunku do pracy.
- Kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji.

TREŚCI PROGRAMOWE

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych, które jednocześnie wyznaczają treści programowe doradztwa zawodowego:

1. **Poznanie własnych zasobów**, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
2. **Świat zawodów i rynek pracy**, m.in.: poznanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
3. **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie**, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
4. **Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych**, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocowego poradnictwa kariery.

CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU W ODNIESIENIU DO W/W OBSZARÓW:

POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:

- rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia);
- dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób i innych źródeł;
- rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;

- charakteryzuje wartości z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej;
- określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji

ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:

- wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania;
- wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy;
- porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- dokonuje autoprezentacji;
- uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy.

RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:

- analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznanych własnych zasobów;
- charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce;
- określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:

- planuje ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów;
- podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym,
- określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów;

- identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.

CELE SZCZEGÓŁOWE W ZAKRESIE PRACY Z MŁODZIEŻĄ:

- wdrażanie uczniów do samopoznania
- kształcenie umiejętności analizy swoich mocnych i słabych stron
- wyzwalanie wewnętrznego potencjału uczniów
- rozwijanie umiejętności pracy zespołowej i współdziałania w grupie
- przełamywanie barier emocjonalnych
- wyrabianie szacunku dla samego siebie
- planowanie własnego rozwoju
- konfrontacja samooceny z wymaganiami szkół i zawodów
- poznanie możliwych form zatrudnienia
- zdobycie umiejętności przygotowania i pisania dokumentów towarzyszących poszukiwaniu pracy
- zdobycie umiejętności pozytywnej autoprezentacji
- zdobycie umiejętności przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej
- rozszerzenie zasobu informacji na temat sposobów poszukiwania pracy
- poznanie lokalnego rynku pracy
- kreowanie własnej kariery zawodowej w wyniku samo zatrudnienia
- poznanie możliwości dalszego kształcenia i doskonalenia zawodowego
- preorientacja zawodowa w przypadku stwierdzenia niewłaściwego wyboru zawodu
- rozwijanie świadomości mobilności zawodowej i pobudzanie aktywności do poszukiwania alternatywnych rozwiązań w różnych sytuacjach zawodowych i życiowych (w tym bezrobocie i niepełnosprawność)

W ZAKRESIE PRACY Z RODZICAMI:

- podniesienie umiejętności komunikowania się ze swoimi dziećmi
- doskonalenie umiejętności wychowawczych
- wypracowanie form wspierania dzieci w wyborze ich dalszej drogi życiowej
- prezentacja założeń pracy informacyjno-doradczej szkoły na rzecz uczniów
- przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa na różnych jego poziomach

W ZAKRESIE WSPÓŁPRACY Z NAUCZYCIELAMI:

- uzyskanie wsparcia i pomocy w pracy wychowawczej
- lepsze rozpoznanie potrzeb uczniów, ich poglądów, oczekiwań wobec szkoły i rynku pracy
- nakreślenie dalszego kierunku pracy z rodzicami i młodzieżą.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego w szkole podstawowej. Uwzględniają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele edukacji poszczególnych przedmiotów, m.in. wiedzy o społeczeństwie oraz wychowania do życia w rodzinie, co umożliwia realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych w tym innych zajęciach obejmujących wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu – w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej są spójne z celami preorientacji zawodowej (przedszkole), orientacji zawodowej (klas I–VI szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w szkołach ponadpodstawowych.

PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- Kształtowanie aktywności zawodowej młodzieży.
- Pomoc rodzinie w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem kariery zawodowej ich dzieci.
- Dostęp do informacji zawodowej dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców.
- Świadome, trafniejsze decyzje edukacyjne i zawodowe.
- Mniej niepowodzeń szkolnych, zniechęcenia, porzucania szkoły a potem pracy, jako konsekwencji niewłaściwych wyborów.

Efektem końcowym realizacji szkolnego programu doradztwa zawodowego jest przygotowanie ucznia do podejmowania trafnych decyzji w wyborze dalszego kształcenia oraz przygotowanie absolwenta do ukształtowania orientacji zawodowej, umożliwiającej mu aktywne funkcjonowanie na rynku pracy.

FORMY PRACY:

- informacja edukacyjna i zawodowa
- konfrontacja samooceny z wymaganiami szkół i zawodów
- tworzenie bazy informacyjnej
- przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa ponadpodstawowego
- indywidualne doradzanie rodzicom uczniów, którzy mają problemy: zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, intelektualne, rodzinne itp.
- współpraca z poradnią psychologiczno -pedagogiczną
- gromadzenie i systematyczna aktualizacja informacji edukacyjnej i zawodowej

METODY I TECHNIKI PRACY:

PRACA Z UCZNIAMI

- ankiety, kwestionariusze,
- pogadanki,
- zajęcia warsztatowe,

- prezentacje multimedialne,
- spotkania z przedstawicielami instytucji doradczych,
- powiązanie treści programowych przedmiotu ze światem zawodów (nauczyciel – ciekawostka/hasło, uczeń – poszukiwanie szczegółowych informacji, nauczyciel – weryfikacja),
- szkolne wycieczki tematyczne,
- organizowanie Tygodnia Przedsiębiorczości
- zajęcia socjoterapeutyczne i zajęcia wspierające.

NAUCZYCIELE:

Zadania nauczycieli względem ucznia:

- aktywne uczestniczenie w procesie rozwojowym ucznia;
- poszerzanie treści programowych przedmiotu o aspekty zawodoznawcze;
- motywowanie do nauki poprzez prezentację różnych technik uczenia się;
- motywowanie do rozwoju zainteresowań edukacyjnych – zachęcanie do udziału w konkursach przedmiotowych nie tylko uczniów z najlepszymi osiągnięciami;
- tworzenie profilu przedmiotowego ucznia (informacje na temat uczenia się każdego przedmiotu – porażki, sukcesy);
- rekomendacje dotyczące dalszego kształcenia;
- nastawienie na odkrywanie potencjału ucznia i udzielanie wskazówek potrzebnych do jego realizacji;
- rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji oraz ich realizacji;
- rozwijanie i umacnianie poczucia odpowiedzialności za własny rozwój edukacyjno – zawodowy;
- rozwijanie aktywnej postawy wobec przemian zachodzących na rynku pracy (otwartość i gotowość na zmiany: w tym również zmiany pracy i profesji w ciągu kariery zawodowej – wdrażanie do idei kształcenia ustawicznego).

Zadania nauczyciela względem rodziców:

- współpraca w zakresie motywowania ucznia do nauki oraz wskazywanie najbardziej efektywnych form nauki – dostosowanych indywidualnie do ucznia;
- wspieranie rodziców w roli doradców ucznia poprzez przekazywanie informacji zwrotnych dotyczących możliwości ucznia w zakresie poszczególnych przedmiotów szkolnych (profil przedmiotowy ucznia).

Zadania doradcy zawodowego względem nauczycieli:

- wspieranie w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami (wzbogacanie warsztatu pracy o nowoczesne środki przekazu informacji: np. programy komputerowe, filmy zawodoznawcze);
- udzielanie wskazówek nauczycielom do przygotowania zajęć z zakresu doradztwa zawodowego;
- współprowadzenie zajęć o charakterze doradczym zgodnie z zapotrzebowaniem nauczycieli;
- określenie celów i najważniejszych zadań do realizacji w ramach Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego
- współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie tworzenia i zapewnienia systematyczności działań w ramach Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego;
- tworzenie doradczej bazy informacyjnej (biblioteka, zasoby elektroniczne, programy komputerowe, filmy o zawodach, filmy o wyborze zawodu).

Zadania doradcy zawodowego względem rodziców:

- wspieranie w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych (dotyczących wspierania dziecka w wyborze szkoły, wymagań rekrutacyjnych szkół);
- wspieranie rodziców w motywowaniu dziecka do nauki oraz motywowaniu do świadomego podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej;
- udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej – spotkania indywidualne (dotyczące oferty szkół, ale też sytuacja na rynku pracy, oczekiwania pracodawców, przedstawienie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, udostępnianie informacji na temat zawodów, praca z

rodzicami uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, z problemami zdrowotnymi, emocjonalnymi, społecznymi);

EWALUACJA

Ewaluacja przeprowadzana jest na podstawie informacji zwrotnej przekazanej przez uczniów i rodziców swoim wychowawcom – ocena przydatności zajęć z zakresu orientacji i doradztwa zawodowego.

Akty prawne

(stan prawny na dzień 16.08.2017)

Zawierające zapisy dotyczące organizacji doradztwa zawodowego

- ✓ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. 2016 poz. 1943 z późn. zm.),
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59),
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 60),
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół z dnia 31 marca 2017r., (Dz.U. 2017, poz. 03);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532).

Dotyczące kształcenia zawodowego i klasyfikacji zawodów

- ✓ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach z dnia 31 marca 2017r., (Dz.U. 2017, poz. 860);
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego z dnia 13 marca 2017 r. ; (Dz.U. 2017, poz. 622);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej

do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017, poz. 356);

- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. 2012 poz. 184 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2010 nr 244 poz. 1626 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz.U. 2016 poz. 520),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz.U. 2016 poz. 537),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania Dz.U. 2014 poz. 1145 (z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz.U. 2015 poz. 673),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 poz. 977 z późn. zm.).

Inne

- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2014 poz. 909),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2015 poz. 843 z późn. zm.).

Literatura, z której warto skorzystać

Literatura dotycząca zagadnień związanych z doradztwem zawodowym dostępna jest na stronach:

<http://www.eurodoradztwo.praca.gov.pl/en/publikacje/>

<http://euroguidance.pl/ksiazki/>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/>

<https://www.metis.pl/poradnictwo/>

Narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów dostępne są na stronach:

<https://men.gov.pl/pl/ksztalcenie-zawodowe/projekty-systemowe-i-konkursowe>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/zasoby-pracy-uczniami-klas-7-8-szkoly-podstawowej-oraz-gimnazjum/>

<https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-101%2F13-00&page=2&perPage=5&sort=id-desc>

<http://cdzdm.pl/materiały-na-zajecia-i-nie-tylko/>

Informacje dotyczące rynku pracy dostępne są na stronach:

Główny Urząd Statystyczny – portal informacyjny, przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w Obszarze tematycznym: Rynek Pracy: <http://stat.gov.pl/>

Portal Publicznych Służb Zatrudnienia – przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w zakładce Rynek Pracy – Statystyki i Analizy, Rejestry i bazy zawierające m.in. Klasyfikację zawodów i specjalności oraz Publikacje zawierające Przewodnik po zawodach:

<http://psz.praca.gov.pl/>

Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach: <http://www.wup-katowice.pl>

Centralna baza ofert pracy MRPiPS: <http://oferty.praca.gov.pl/>

Barometr zawodów: <https://barometrzwodow.pl/>